

तय चैव भरण्यादौ च रोहिणी । इमानि मानुषाण्याङ्ग-
नक्षत्राणि मनीषिणः । ज्येष्ठाशतभिषाभूलधनिष्ठाश्च
कृतिकाः । चित्रामवाविशाखाः स्युस्तारा राक्षसदेवताः ।
अश्विनी रेवती पुष्यः स्वाती हस्तपुनर्वसु । अनुराधा
मृगशिरःश्रवणा देवतारकाः । तथा च “स्वजातौ परमा
प्रोतिमव्यमा भिन्नजातिषु । रक्षोमानुषयोर्नाशोवैरं
दानवदेवयोः । जन्मसम्प्रविपत्तुक्षेमं प्रत्यरिः साधको-
वधः । मित्वं परममितवञ्च जन्मादीनि पुनः पुनः ।
जन्मद्वितीयपञ्चमसंप्रमानि नक्षत्राणि वज्यानि । तथा च
“रसादनवभद्राणि युगयुग्मगतान्यपि । इतराणि न
भद्राणि” इत्यादि । स्वनक्षत्रादेव नक्षत्रं गणनीयम् ।
स्वनक्षत्रात्ताने’ स्वनामाद्यक्षरसंस्मृतिनक्षत्रादे’ नक्षत्रं
गणनीयमिति । प्रादक्षिण्येन गणयेत् साधकाद्याक्ष-
रात् सुधीः” ।

अक्षरचक्रम्—तच्च अक्षरचक्रं १८ पृ० दृश्यम्
अक्षरचक्रम्—गोपालविषयम् अक्षरचक्रं १७ पृ० दृश्यम्
अक्षरचक्रम्—कृष्णधनिचक्रं १४२८ पृ० दृश्यम्
अन्यान्यपि तदुपयोगी न चक्राणि रक्षयामहे दृश्यानि ।
स्वरोदयसम्प्रतानि नरपतिजयचर्योक्तानि “स्वरचक्राणि
चक्राणि भूतानि बलानि च” इत्यादिना बहुश्लोप
क्रमे उक्तानि २० स्वरचक्राणि सर्वतो भद्रादीनि
८४ चक्राणि च क्रमशः प्रदर्शयामहे । तत्र षडङ्गेषु
प्रथमाङ्गे स्वरचक्राणि विंशतिस्तत्तादौ
मातास्वरचक्रम्—“अथातः संप्रवक्ष्यामि प्रोक्ता ये ब्रह्म
यामहे । मातादिभेदभिन्नानां स्वराणां षोडशोदयात् ।
मातृकायां पुरा प्रोक्ताः स्वराः षोडशसंख्या । तेषां
हावलिमौ त्याज्यौ चत्वारश्च नपुंसकाः । दश शेषाः स्वरा-
प्राज्ञाः स्यादेकैकं द्विके द्विके । ज्ञेयास्तत्र स्वरा व्याद्या ह्रस्वाः
पञ्च स्वरोदये । लाभात्तामं सुखं दुःखं जीवितं मरणं
तथा । जयः पराजयो वेति सर्वं ज्ञेयं स्वरोदये । स्वरादि
मातृकोच्चारोमातृव्याप्तं जगत्त्रयम् । तस्मात् स्वरोद्भवं
सर्वं त्रैलोक्यं सचराचरम् । स्वरवेत्ता हितस्त न देवको
देवतांगकः अकारादिस्वराः पञ्च ब्रह्माद्याः पञ्च देवताः ।
निष्ठत्याद्याः कलाः पञ्च इच्छायां शक्तिपञ्चकम् ।
मायाद्या मन्त्रभेदाश्च धराद्यां भूतपञ्चकम् । यज्ञादि-
विषयास्ते च कामशय्या इतीरिताः । पिण्डं पदं
तथा रूपं इत्यादीनां निरञ्जनम् । स्वरभेदस्थितं चानं
सावते युवतः सदा । अकारादिस्वराः पञ्च तेषामष्टौ-

भिदास्त्वम् । माता वर्णो ग्रहो जीव राशिर्भू’ पिण्ड
योगकम् । “प्रसूतो भाषते येन येनागच्छति शब्दितः ।
नामाद्यवर्णं या माता मातास्वरः स हि स्मृतः” ।
२ वर्णस्वरचक्रम्—“कादिहान्तान् लिखेद्वर्णान् स्वराधोऽ-
भणोच्छ्रितान् । तिर्यक्पङ्क्तिक्रमेणैव पञ्चविंशत्प्रकोष्ठके ।
नरनामादिभोवर्णो यस्मात् स्वरादधः स्थितः । स स्वर
स्तस्य वर्णस्य वर्णस्वर इहोच्यते । वधौ शसौ खषौ चैव
जयौ चेति परस्परम् । ज्ञेयौ तल्यवर्णौ भिन्नस्वरस्या-
धःस्थितावपि । न प्रोक्ता ङ् अणोवर्णा नामादौ सन्ति
ते न हि । चेदुभवन्ति तथा ज्ञेया गजहास्ते यथा-
क्रमम् । बहूनि यस्य नामानि नरस्य स्युः कथञ्चन ।
तस्य पञ्चादुभवं नाम याज्ञं स्वरविशारदैः । यदि
नान्नि भवेद्वर्णः शयुक्ताक्षरचक्रणः । याज्ञस्तस्यादिभो-
वर्ण इत्युक्तं ब्रह्मयामहे ।”

३ ग्रहस्वरचक्रम्—“अस्वरोमेघसिंहालि, इः कन्याद्वय-
कर्कटाः । असुरे च धनुर्भीमौ एखरे तु तडादयौ ।
ओखरे मृगश्रुमौ च राशीगस्तु ग्रहस्वराः । स्वराधः
स्यापयेत् खेटान् रागेयैश्च गायकः । भौमशुक्र-
चन्द्रार्कवधशुक्रारमन्त्रिणः । सौरिः सौरिस्तथा जीवो
मेघादीनामधीश्वराः” ।

४ जीवस्वरचक्रम्—“षोडशाक्षरोग्तावर्गः स्यात् कादिवर्गास्तु
पञ्चकाः । चतुर्वर्णो यगो वर्णो संख्यावर्गं प्रकीर्त्तिताः ।
नान्नि वर्णाः स्वराप्राज्ञावर्गाणां वर्णसंख्या । पिण्ड-
ताः पञ्चभिर्भक्ताः शेषं जीवस्वर विदुः

५ राशिस्वरचक्रम्—“मेघप्रवकारे च मिथुनाद्याः षडं-
शकाः । मिथुनांशतयज्ञैर्यमिकारे सिंहकर्कटौ । कन्या-
तले चकारे च दृष्टिकाद्यास्तर्ग्यशकाः । एकारे दृष्टिक-
स्यांशाः षट् चामे षट् मृगादिमाः । अंशस्तयो मृगस्थान्याः
कुम्भाभीमौ तथोखरे । एवं राशिस्वराः प्रोक्ता नवांशक-
क्रमोदिताः

६ अक्षरचक्रम्—“अकारे मन्त्रकृत्वाणि रेवत्यादि क्रमेण
च । पञ्च पञ्च इकाराद्यावेवस्वरुदये”

७ पिण्डस्वरचक्रम्—“नान्नि वर्णस्वरात् संख्यातच्च माता
स्वरात्तथा । पिण्डे शरहते शेषे पिण्डस्वर इहोच्यते”

८ योगस्वरचक्रम्—“मातादिस्वरभेदेन स्वरास्तत्प्राय
नामतः । योगे शरहते शेषे योगस्वर इहोच्यते”

९ द्वादशवार्षिकस्वरचक्रम्—“प्रोक्ता त्रैसर्गिकाद्याष्टौ माता-
द्या नामजाः स्वराः । एतेनाष्टद्वयं षड्ये द्वादशाव्दादिषु